

تأثیر ارتباطات سیاسی بر هزینه بدهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

هیلتا شمس‌الدینی^۱ و سعیده توکلی نژاد^۲

^۱ گروه حسابداری، واحد بزم، دانشگاه آزاد اسلامی، بزم، ایران
^۲ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی کرمان (غیردولتی-غیرانتفاعی)

چکیده

ارتباطات سیاسی یک منبع مهم ارزش برای شرکت‌های دارای روابط است. هدف از انجام این پژوهش شناسایی تأثیر ارتباطات سیاسی بر هزینه بدهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. این پژوهش، از نظر هدف کاربردی است و با استفاده از روش ترکیبی انجام شده است. روش پژوهش به کار رفته در این پژوهش ترکیبی از روش‌های شبه تجربی و پس‌رویدادی و مطالعات میدانی است. داده‌های مورد نیاز برای انجام پژوهش با استفاده از نرم افزار ره آورد نوین^۳ و پایگاه اطلاع‌رسانی سازمان بورس اوراق بهادار تهران استخراج شده است و در نهایت با استفاده از نرم افزار Eviews برآورد مدل داده‌های ترکیبی صورت گرفته است. جامعه آماری در این تحقیق شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بین سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶ است. همچنین به منظور تحلیل داده‌های گردآوری شده از روش رگرسیون و آزمون F لیمر استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد متغیر ارتباطات سیاسی رابطه منفی با متغیر هزینه بدهی دارد و آماره t برابر با ۳/۵۹ بیانگر معنی‌داری اثر این متغیر است. به این معنی که با افزایش ارتباطات سیاسی، به هزینه بدهی کاهش می‌یابد. می‌توان بیان داشت بین ارتباطات سیاسی و هزینه بدهی ارتباط معکوس و معناداری وجود دارد. در نتیجه فرضیه اول پژوهش تأیید شد. از طرفی دیگر یافته‌های پژوهش نشان داد متغیر تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل رابطه منفی با متغیر هزینه بدهی دارد و آماره t برابر با ۳/۲۹ بیانگر معنی‌داری اثر این متغیر است. در نتیجه بین تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل با هزینه بدهی ارتباط معکوس و معناداری وجود دارد. همچنین متغیر تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل رابطه منفی با متغیر هزینه بدهی دارد ولی آماره t برابر با ۰/۵۲ بیانگر عدم معنی‌داری اثر این متغیر است. بنابراین بین تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر استقلال کمیته حسابرس عامل با هزینه بدهی ارتباط معناداری وجود ندارد. با بررسی یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه‌گیری کرد ارتباطات سیاسی می‌تواند به کاهش مشکلات ناشی از محدودیت‌های مالی کمک کند و سرمایه لازم را برای فعالیت‌های سرمایه‌گذاری شرکت فراهم کند. ارتباط سیاسی، عملکرد شرکت را از طریق کانال‌های مختلفی همچون تسهیل دسترسی به وام‌های بانکی و مواد اولیه راحت کرده و هزینه بدهی را کاهش می‌دهد. توصیه می‌شود شرکت‌ها به فرآیند گزارشگری مالی توجه بیشتری نمایند و الزاماتی را جهت افشای اطلاعات مرتبط با روابط سیاسی وضع نمایند و نظارت بیشتری بر این فعالیت‌ها داشته باشند.

واژه‌های کلیدی: ارتباطات سیاسی، هزینه بدهی، بورس اوراق بهادار

مقدمه

اصطلاح نظام سرمایه‌داری رابطه‌ای، برای توصیف رابطه نزدیک بین دولت با واحدهای تجاری اطلاق می‌شود واحدهای تجاری تمایل زیادی به برقراری ارتباط نزدیک با دولت دارند. زیرا این روابط منافع زیادی نظیر امتیاز دسترسی به بازار، تخفیف‌های مالیاتی، دسترسی آسان‌تر به اعتبارات، یارانه‌های دولتی، بستن قرار دادهای سودآور، کاهش تعرفه گمرکی و غیره برای آن‌ها در پی خواهد داشت. در عوض واحدهای تجاری مرتبط ممکن است منافع بدست آمده ناشی از این روابط را با دولت تسهیم نمایند. این نوع بافت اقتصادی در سطح جامعه "اقتصاد مبتنی بر رابطه" نامیده می‌شود که دارای ویژگی‌ها و مشخصه‌های خاص خود می‌باشد لذا می‌توان بیان کرد، در نظام‌های اقتصادی مبتنی بر روابط، ارتباطات سیاسی یک منبع مهم ارزش برای شرکت‌های دارای روابط است. شرکت‌های دارای روابط سیاسی راحت‌تر به منابع سرمایه و مزایایی دیگر از طریق ارتباطات خود دست می‌یابند که باعث می‌شود کمتر به گزارشگری مالی با کیفیت بالا متکی باشند (چنی و همکاران، ۲۰۱۲).

شرکت‌ها به عنوان واحدهای اقتصادی، همواره به دنبال سودآوری و دستیابی به ثروت بیشتر می‌باشند. به دلایل مختلفی که مهمترین آنها جدایی مالکیت از مدیریت می‌باشند، شرکت‌ها علاوه بر وظیفه انجام فعالیت اقتصادی، وظیفه پاسخگویی به افراد بیرون از شرکت را نیز بر عهده دارند. کارترین شکل پاسخگویی، بر اساس شواهد تجربی، گزارشگری مالی می‌باشد) واتس، ۱۹۸۶). دولت به عنوان اصلی‌ترین حامی اقتصاد هر کشور همواره نقش قیّم را برای واحدهای اقتصادی در هر جامعه ایفا کرده است. دولت‌ها به دلیل در اختیار گرفتن قدرت تصمیم‌گیری در شرکت‌ها و پیاده کردن سیاست‌های کلان خود همواره یک سرمایه‌گذار بزرگ در کشورهای در حال توسعه و مخصوصاً ایران بوده است. جدای از بحث‌های مربوط به معایب یا مزایای این گونه مالکیت، باید این نکته در نظر گرفته شود که سیستم گزارشگری و حسابداری شرکت‌ها که متاثر از حاکمیت شرکتی آنها می‌باشد تحت تاثیر نوع مالکیت شرکت قرار می‌گیرد. استدلال ارائه شده این است که شرکت‌های تحت تملک دولت به دلیل برخورداری از شرایط خاص (اتصال سیاسی با دولت)، هزینه‌های کمتری را از سوی دولت را تحمل می‌کنند (بلک و کافی، ۱۹۹۴). بنابراین به نظر می‌رسد که شرکت‌ها نه تنها وظیفه انجام فعالیت اقتصادی را بر دوش خود دارند، بلکه مجبور به گزارشگری در مورد نتایج فعالیت خود می‌باشند و به همان میزانی که انتظار می‌رود در انجام فعالیت اقتصادی، سعی در کاهش هزینه‌ها و درآمدهای خود داشته باشند، تلاش می‌کنند گزارشگری مالی خود را در جهت هدایت نمایند که تفسیر استفاده کنندگان از صورت‌های مالی موجب انتقال ثروت به خارج از شرکت نشود. یکی از مصادیق اصلی انتقال ثروت به خارج از شرکت، هزینه‌های سیاسی است که شرکت‌ها به دلیل وجود هزینه‌های اطلاعات، مبادلات، و رایزنی از سوی گروه‌های تصمیم‌گیرنده و قانون‌گذار که اصلی‌ترین آنها نهادهای دولتی می‌باشند، تحمل می‌کنند. برخی از شرکت‌ها با مشخصات اقتصادی خاص، بیشتر موضوع قوانین سختی که دولت یا سایر گروه‌های قانونگذار وضع می‌کنند و هزینه در پی دارند قرار می‌گیرند و بنابراین برای فرار از این گونه هزینه‌ها (عواقب اقتصادی) انگیزه بیشتری برای استفاده از گزارشگری در جهت کاهش خروج منافع از شرکت خواهند داشت (سادات فر، ۱۳۹۳).

تأمین مالی از طریق بدهی به علت صرفه جویی مالیاتی و نرخ پایین تر آن در مقایسه با بازده مورد انتظار سهامداران، راه حل مطلوب تری برای تأمین مالی محسوب می‌شود. اما آنچه برای اعتباردهندگان در خصوص اعطای وام و اعتبار اهمیت دارد، توان پرداخت اصل و بهره وام و اعتبارات پرداختی توسط وام‌گیرنده می‌باشد (امیری، محمدی خورزوقی، ۱۳۹۱).

پس می‌توان گفت، تحقیقات تجربی اندکی در خصوص توجه به ارتباطات سیاسی صورت پذیرفته است و در این تحقیقات بیان شده که شرکت‌هایی که از ارتباط سیاسی بالایی برخوردار هستند در زمینه هزینه‌ها موفق تر بوده اند. آنچه مسلم است ارتباطات سیاسی از موضوعات مهمی هستند که در کشور ایران کمتر به بررسی روابط میان آن‌ها پرداخته شده است. لذا سؤال اصلی این تحقیق این است: آیا ارتباطات سیاسی بر هزینه بدهی تاثیر دارد.

مروری بر مبانی نظری و پیشینه پژوهش

وجود مجموعه‌ای از ارتباطات اقتصادی که متکی بر قراردادهای می‌باشد، از واقعیت‌های فراگیر اقتصادی پذیرفته شده است. ترجیحات و منافع متضاد اشخاص یا گروه‌ها از موضوعاتی است که در آموزه‌های علم اقتصاد بر آن تاکید می‌گردد. تضاد منافع

زمینه ساز اقداماتی است که یک یا هر دو طرف قرار داد را ترغیب به اقداماتی در جهت منافع شخصی و خلاف منافع طرف مقابل می‌نماید. شرح این ارتباطات و تبعات آن در چارچوب تئوری کارگزاری مطرح می‌گردد. تئوری کارگزاری به مشکلات نمایندگی ناشی از تضاد منافع در قراردادهای میان مدیران از یکطرف و مالکان و سایر ذینفعان از طرف دیگر می‌پردازد. هدف این تئوری شرح این موضوع است که چگونه کارگزار به عنوان یک طرف قرارداد، سعی می‌نماید تا هزینه‌های ناشی از نمایندگی را به حداقل برساند (پادیال، ۲۰۰۲). اما در محیط اقتصادی ایران پذیرش وجود ذینفعان متعدد با منافع کاملاً متضاد با تردید مواجه است. به عبارت دیگر در اقتصاد ایران، دولت بازیگر قدرتمند و اصلی محسوب می‌گردد، وجود این بازیگر قدرتمند تفکیک مدیریت از مالکیت را با تردید مواجه می‌سازد. حتی با وجود تمایز شکلی، تفکیک محتوایی مدیریت از مالکیت، شرایط غالب در اقتصادی ایران نبوده و روابط مدیران و مالکان بر اساس آن تعریف نمی‌گردد. دولت و نهادهای شبه دولتی در ایران در ساختار مالکیت و مدیریت شرکت‌ها از نقش مهمی برخوردار هستند و به دلیل برخورداری آن‌ها از منابع مالی و نفوذ سیاسی، ساختار مالکیت در ایران تا اندازه زیادی محدود به دولت و نهادهای شبه دولتی می‌باشد، لذا استفاده از نظریه اقتصاد سیاسی برای شرح رفتار متغیرهای اقتصادی و مالی از توجیه کافی برخوردار است. اقتصاد سیاسی به پدیده‌هایی اشاره می‌کند که در کانون توجه رشته‌های اقتصاد و سیاست قرار دارد. اقتصاد سیاسی به دنبال توضیح روابط متقابل اقتصاد و سیاست بر یکدیگر می‌باشد. فرضیه بنیانی در این نظریه این است که، در قلمرو سیاست نیز همانند قلمرو اقتصاد، افراد و واحدهای تصمیم گیرنده، به دنبال حداکثر کردن توابع هدف خود با توجه به محدودیت‌ها می‌باشند. کارگزاران دولتی بر مبنای اصول و آموزه‌های لیبرالیسم خود جزیی از جامعه به شمار می‌آیند و خواهان حداکثر سازی منافع شخصی خود هستند؛ اما تناقضی که در اینجا وجود دارد این است که دولت و کارگزاران آن باید به فکر منافع اجتماع و حداکثرسازی آن باشند از طرف دیگر شرکت‌ها تمایل زیادی به برقراری ارتباط نزدیک با دولت و سیاستمداران دارند. زیرا این روابط منافع زیادی نظیر امتیاز دسترسی به بازار، تخفیف‌های مالیاتی، دسترسی آسان تر به اعتبارات، یارانه‌های دولتی و... در پی دارد (آنینگ سجاتی، ۲۰۰۹).

اقتصاد سیاسی حوزه مهمی در مطالعه علمی پدیده‌های اجتماعی است. این روش، شکل گیری پدیده‌های اجتماعی را ناشی از مؤلفه‌های سیاسی و اقتصادی می‌داند. بر اساس نظریه اقتصاد سیاسی، در اکثر جوامع اقتصادی بازار محور، واحدهای تجاری کانون کنش‌های متقابل اقتصادی، اجتماعی و سیاسی میان گروه‌های مختلف هستند. بنابراین شناخت روابط بین گروه‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی به منظور درک ویژگی‌های در حال تغییر واحدهای تجاری لازم و ضروری است. بر پایه نظریه مزبور، اطلاعات حسابداری تنها برای حمایت از گروه‌های صاحب نفوذ در حوزه‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی تهیه می‌شود. اطلاعاتی که به کمک آن، صاحبان قدرت می‌توانند به نفع شخصی خود از آن اطلاعات استفاده و عمل نمایند (آبیسکرا، ۲۰۰۳). یکی از پیامدهای اقتصاد سیاسی، نفوذ دولت در واحدهای اقتصادی است. نفوذ و حمایت سیاسی دولت را از دوجنبه مزایا و معایب آن، می‌توان مورد بررسی قرار داد. حمایت سیاسی دولت ممکن است منجر به ایجاد ارزش برای شرکت شود. برای مثال، شرکت‌هایی که از ارتباط خوبی با دولت برخوردارند، مالیات کمتری می‌پردازند، سهم بازار بیشتری دارند، وام‌های بانکی با سهولت بیشتری برای آنان فراهم می‌شود، دولت در عرضه عمومی سهام به آن‌ها کمک می‌کند و نسبت به سایر شرکت‌ها، آسان تر و با پرداخت هزینه‌های کمتری از امتیازهای مهم بهره‌مند می‌شوند (لوتیز و جی، ۲۰۰۶). اگرچه حمایت دولت، مزیت‌هایی را برای شرکت‌ها به ارمغان می‌آورد، اما از طرف دیگر ممکن است منجر به ناکارایی عملکرد شرکت گردد (نلی و آنوگرا، ۲۰۱۱).

با توجه به مطالب مذکور می‌توان متوجه شد که بررسی و تحقیق در خصوص ابزارهای مالی در بورس و بررسی روابط بین متغیرهای تأثیرگذار در این تحقیق از اهمیت خاصی برخوردار است تا بتوانند به رونق بورس و نهایتاً به رونق اقتصادی منجر شود. لذا به نظر می‌رسد نقش ارتباطات سیاسی بر هزینه‌دهی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بورس مفید و با اهمیت باشد.

پیشینه پژوهش

مالول، چاکرون و یاهویی (۲۰۱۸)، در پژوهشی تحت عنوان «تأثیر ارتباطات سیاسی بر عملکرد و ارزش شرکت‌ها»، تأثیر ارتباطات سیاسی بر عملکرد و ارزش شرکت‌های تونسی را بررسی کردند. بر اساس نتایج به دست آمده، ارتباطات سیاسی موجب بهبود عملکرد و ارزش شرکت‌ها می‌شود. در واقع سرمایه‌گذاران به دلیل کسب منافع بیشتر، به سرمایه‌گذاری در شرکت‌هایی با ارتباطات سیاسی بالا تمایل نشان می‌دهند.

تسای و همکاران (۲۰۱۸)، در تحقیقی به بررسی «ارتباطات سیاسی و گروه تجاری بر نگهداشت وجه نقد» پرداختند نتایج آنها نشان داد که ارتباطات سیاسی با وجه نقد نگهداری شده همبستگی مثبت دارد، در حالی که وابستگی گروه تجاری با نگهداشت وجه نقد همبستگی منفی است.

گو و همکاران (۲۰۱۸)، در پژوهشی به بررسی «ارتباطات سیاسی و انعطاف پذیری مالی» پرداختند. نتایج نشان داد که ارتباطات سیاسی باعث کاهش اهرم مالی یکی از شاخص‌های انعطاف‌پذیری مالی می‌شود.

وانگ، چن، چین و ژنگ (۲۰۱۷)، به بررسی «ارتباط بین ارتباطات سیاسی، توانایی مدیریت و گزارشگری مالی متقلبانه در چین» پرداختند. بر اساس یافته‌ها، افزایش توانایی مدیریت به کاهش گزارشگری مالی متقلبانه منجر می‌شود. هم‌چنین ارتباطات سیاسی در شرکت‌ها می‌تواند تأثیر توانایی مدیریت بر احتمال تقلب صورت‌های مالی را تضعیف کند. در نهایت شواهد آشکار کرد که چنین روابطی عمدتاً در شرکت‌های غیردولتی مصداق دارد.

عبدالوهاب و همکاران (۲۰۱۷)، به بررسی «ارتباطات سیاسی، حاکمیت شرکتی و مالیات متهورانه» پرداختند نتایج نشان داد که بین ارتباطات سیاسی و مالیات متهورانه رابطه مثبتی وجود دارد. بین مکانیسم‌های حاکمیت شرکتی و مالیات متهورانه رابطه منفی وجود دارد. شرکت‌هایی که دارای حاکمیت شرکتی مطلوب هستند رابطه بین ارتباطات سیاسی و مالیات متهورانه را تضعیف می‌کنند.

لی و وانگ (۲۰۱۷)، در پژوهشی تحت عنوان «آیا ارتباطات سیاسی بر ریسک سقوط قیمت سهام تأثیر می‌گذارند» نشان دادند مدیران سیاسی، خطر سقوط قیمت سهام را در شرکت‌هایی که به وسیله دولت کنترل می‌شود، تشدید می‌کنند. در مقابل، استخدام سیاستمداران به عنوان مدیران، به ویژه مدیران وابسته به دولت مرکزی، به مدیران تحت کنترل شرکت‌های خصوصی کمک می‌کند خطر سقوط قیمت سهام را کاهش دهند.

سعید، بلگیتار و کلارک (۲۰۱۶)، در پژوهشی تحت عنوان «آیا ارتباطات سیاسی بر عملکرد شرکت تأثیر می‌گذارند؟»، شواهدی از یک کشور در حال توسعه، تأثیر ارتباطات سیاسی بر عملکرد شرکت را بررسی کردند. نتایج آن‌ها نشان داد که بین ارتباطات سیاسی و عملکرد شرکت، رابطه منفی وجود دارد. آن‌ها دریافتند که عملکرد شرکت‌های سیاسی بر اساس شاخص‌های بازده دارایی و بازده حقوق صاحبان سهام به ترتیب حدود ۱۷ و ۱۵ درصد کمتر از عملکرد شرکت‌های غیرسیاسی است.

لینگ، ژائو، لینگ، سانگ و ژنگ (۲۰۱۶)، در پژوهشی تحت عنوان «ارتباطات سیاسی و عملکرد شرکت‌ها: شواهدی از شرکت‌های املاک و مستغلات چینی» نشان دادند که ارتباطات سیاسی به طور منفی با بازده دارایی‌ها مرتبط است. علاوه بر این، شرکت‌هایی که ارتباطات سیاسی قوی دارند، از طریق وام‌های بانکی بلندمدت تأمین مالی می‌شوند و به احتمال زیاد این شرکت‌ها بیش سرمایه‌گذار هستند. نتایج کلی نشان داد که رشد ارتباطات سیاسی می‌تواند موجب سرمایه‌گذاری پر ریسک برای شرکت شود.

تی (۲۰۱۷)، در پژوهشی به بررسی «ارتباطات سیاسی بر هزینه بدهی» پرداختند نتایج نشان داد که ارتباطات سیاسی نقش مهمی در هزینه بدهی دارد، با افزایش ارتباطات سیاسی هزینه بدهی شرکت‌ها کاهش می‌یابد.

کوریا (۲۰۱۲)، در پژوهشی به بررسی «ارتباطات سیاسی، کیفیت اجرای قانون و حسابداری» پرداختند و نشان دادند شرکت‌های با روابط سیاسی بالا با هزینه‌های سیاسی کمتری مواجه هستند. این شرکت‌ها به واسطه ارتباط با نمایندگان کنگره و اعمال نفوذ و فشار بر کمیسیون بورس اوراق بهادار، از سوی این کمیسیون کمتر جریمه میشوند.

پلیس و گول (۲۰۱۲)، در تحقیقی با بررسی «اثر هزینه‌های سیاسی بر ساختار سرمایه شرکت‌ها» دریافتند که بخش عمده‌های از دارایی‌های شرکت‌های با روابط سیاسی بالا از محل بدهیها تأمین مالی شده‌اند.

بوباگری و دیگران (۲۰۱۲)، در تحقیقی به بررسی «تأثیر روابط سیاسی بر روی عملکرد شرکت و تصمیمات تأمین مالی» پرداختند. آن‌ها یافتند که شرکت‌ها بعد از برقراری روابط سیاسی عملکرد خود را بهبود بخشیده و بدهی خود را افزایش می‌دهند.

سانگ و همکاران (۲۰۱۱)، با بررسی «اثر هزینه‌های سیاسی بر مدیریت سود نشان دادند که مدیریت سود در شرکت‌های با روابط سیاسی بالا کمتر از سایر شرکت‌ها بوده است و نوع مدیریت سود بیشتر از نوع حداقلسازی سود بوده است.

بادآوری نهندی و همکاران (۱۳۹۷)، در پژوهشی به بررسی «تأثیر ارتباطات سیاسی بر سرمایه‌گذاری بیشتر از حد و عملکرد» پرداختند. نتایج نشان داد که ارتباطات سیاسی بر سرمایه‌گذاری بیشتر از حد تأثیر مثبتی داشته و بر عملکرد شرکت تأثیر منفی دارد.

رستمی و همکاران (۱۳۹۶)، به بررسی «تأثیر ارتباطات سیاسی بر رابطه بین انتخاب حسابر و شفافیت اطلاعات حسابداری در بورس اوراق بهادار تهران» پرداختند. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان داد انتخاب حسابر بر شفافیت اطلاعات حسابداری تأثیر مثبت دارد. همچنین نتایج نشان داد ارتباطات سیاسی اندازه‌گیری شده به وسیله پرداختی به دولت بر رابطه بین انتخاب حسابر و شفافیت اطلاعات حسابداری تأثیر منفی دارد و ارتباطات سیاسی اندازه‌گیری شده به وسیله مالکیت دولتی بر رابطه بین انتخاب حسابر و شفافیت اطلاعات حسابداری تأثیر مثبت دارد.

مهربانپور، جندقی قمی و محمدی (۱۳۹۶)، اثر «روابط سیاسی شرکت‌ها را بر به کارگیری معاملات غیرعادی با اشخاص وابسته» بررسی کردند. نتایج پژوهش نشان داد که روابط سیاسی، به طور معناداری موجب کاهش اعطای اعتبار و فروش غیرعادی به اشخاص وابسته می‌شود.

اعتمادی و احمدی گورجی (۱۳۹۶)، اثر ارتباط سیاسی بر سرمایه‌گذاری و کاهش محدودیت‌های تأمین مالی را بررسی کردند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که ارتباط سیاسی بر رفتار سرمایه‌گذاری شرکت‌ها تأثیر گذاشته و سبب کاهش محدودیت جریان تأمین مالی شرکت‌ها شده است.

بادآورنهدی و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی به بررسی «تأثیر ارتباطات سیاسی بر سرمایه‌گذاری بیشتر از حد و عملکرد شرکت» پرداختند نتایج نشان داد ارتباطات سیاسی بر سرمایه‌گذاری بیشتر از حد تأثیر مثبتی داشته و بر عملکرد شرکت تأثیر منفی می‌گذارد. ارتباطات سیاسی می‌تواند به شرکت‌ها کمک کند تا منابع مالی بیشتری به دست آورند، اما دسترسی به وام‌های تجاری نشئت گرفته از ارتباطات سیاسی، اعتبار مضاعفی ایجاد کرده و هزینه‌های مالی را افزایش می‌دهد. علاوه بر این، دخالت سیاستمداران ممکن است موجب تحریف در تخصیص منابع اجتماعی شده و به سرمایه‌گذاری بیشتر از حد و تضعیف عملکرد شرکت منجر شود.

رضایی و ویسی حصار (۱۳۹۳) در تحقیقی به بررسی اثر روابط سیاسی با دولت بر رابطه بین تمرکز مالکیت با کیفیت گزارشگری مالی و هزینه سهام عادی پرداختند نتایج این تحقیق نشان داد که در شرکت‌هایی که ساختار مالکیت متمرکز است، کیفیت سود نیز بالا است، حال آنکه در شرکت‌های دارای روابط سیاسی گسترده با دولت که ساختار مالکیت متمرکزی دارند، کیفیت سود پایین است.

ابراهیمی کردلر و شهریاری (۱۳۸۸)، به بررسی «رابطه هزینه‌های سیاسی و محافظه‌کاری» به این نتیجه رسیدند که بین اندازه و شدت سرمایه‌گذاری با محافظه‌کاری یک رابطه منفی و بین نسبت رقابت و مالکیت دولتی با محافظه‌کاری یک رابطه مثبت وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد بین نرخ مؤثر مالیاتی و ریسک با محافظه‌کاری رابطه معنی داری وجود ندارد.

روش پژوهش

جامعه آماری پژوهش

جامعه آماری در این تحقیق شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بین سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶ می باشد. برای تعیین نمونه مورد مطالعه شرکت هایی از جامعه آماری یاد شده انتخاب شده اند که دارای شرایط و ویژگی های زیر باشند: برای رعایت قابلیت مقایسه پذیری، دوره مالی آنها منتهی به پایان اسفند باشد. در طی دوره مورد بررسی توقف فعالیت یا تغییر سال مالی نداشته باشند. اطلاعات مورد نیاز شرکت ها، در طی دوره مورد بررسی موجود باشد. جزو بانکها، بیمه ها و شرکت های سرمایه گذاری نباشند. با توجه به شرایط فوق تعداد ۱۲۰ شرکت به عنوان نمونه انتخاب شد.

مدل مورد استفاده در تحقیق

مدل تحقیق حاضر به صورت زیر خواهد بود :

مدل اول برای بررسی فرضیه اول

$$COD = \alpha + \beta_1 PCF + \beta_2 CEO + \beta_3 INDAC + \beta_4 AGE + \beta_5 AUDITUR + \beta_6 LEV + \beta_7 CF + \beta_8 Size + \beta_9 PPE + \beta_{10} GROWTH + \beta_{11} NEGEQ + \beta_{12} CR + \beta_{13} LOSS$$

متغیر وابسته

هزینه بدهی (COD) :

از تقسیم هزینه بهره بر متوسط بدهی بلند مدت و کوتاه مدت بدست آمده است.

متغیرهای مستقل:

بنگاه دارای ارتباط سیاسی (PCF) اگر بنگاه دارای ارتباطات سیاسی داشته باشد یک در غیر اینصورت صفر

متغیرهای کنترلی

عمر شرکت (AGE) : تعداد سال هایی که شرکت فعالیت داشته است

اهرم مالی (LEV) نسبت بدهی ها به دارایی ها

جریان وجه نقد (CF) : مالیات ها - هزینه استهلاک + سود قبل از بهره و مالیات

اندازه شرکت (Size) : لگاریتم دارایی ها

نسبت اموال و تجهیزات (PPE) : نسبت دارایی و تجهیزات به دارایی های کل

رشد شرکت (GROWTH) : مجموع دارایی ها در اول دوره، از مجموع دارایی ها در پایان دوره کم شده و سپس باقیمانده بر

کل دارایی های در دوره تقسیم شده است

گزارش سهام: اگر شرکت گزارش سهامش منفی باشد یک در غیر اینصورت صفر

نسبت جاری (CR) نسبت دارایی جاری به بدهی جاری

زیان (LOSS) : اگر بنگاه زیان خالص داشت یک در غیر اینصورت صفر

تعداد کمیته حسابرسی (AUDITUR)

مدل دوم برای بررسی فرضیه دوم و سوم

$$COD = \alpha + \beta_1 PCF + \beta_2 CEO + \beta_3 INDAC + \beta_4 PCF * CEO + \beta_5 PCF * INDAC + \beta_6 AGE + \beta_7 AUDITUR + \beta_8 LEV + \beta_9 CF + \beta_{10} Size + \beta_{11} PPE + \beta_{12} GROWTH + \beta_{13} NEGEQ + \beta_{14} CR + \beta_{15} LOSS$$

متغیرهای مستقل:

بنگاه دارای ارتباط سیاسی (PCF) اگر بنگاه دارای ارتباطات سیاسی داشته باشد یک در غیر اینصورت صفر

متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل (CEO) : اگر پست مدیرعامل از رئیس هیئت مدیره تفکیک باشد عدد یک در غیر اینصورت

صفر

استقلال کمیته حسابرس (INDAC) نسبت تعداد اعضای هیئت مدیره عضو کمیته حسابرسی (به جز اعضای غیر موظف) به تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی متغیرهای کنترلی

عمر شرکت (AGE): تعداد سال‌هایی که شرکت فعالیت داشته است

اهرم مالی (LEV): نسبت بدهی‌ها به دارایی‌ها

جریان وجه نقد (CF): جریان نقد عملیاتی تقسیم بر کل دارایی‌ها

اندازه شرکت (Size): لگاریتم دارایی‌ها

نسبت اموال و تجهیزات (PPE): نسبت دارایی و تجهیزات به دارایی‌های کل

رشد شرکت (GROWTH): مجموع دارایی‌ها در اول دوره، از مجموع دارایی‌ها در پایان دوره کم شده و سپس باقیمانده بر کل دارایی‌های در دوره t تقسیم شده است

گزارش سهام: اگر شرکت گزارش سهامش منفی باشد یک در غیر اینصورت صفر

نسبت جاری (CR): نسبت دارایی جاری به بدهی جاری

زیان (LOSS): اگر بنگاه زیان خالص داشت یک در غیر اینصورت صفر

آمار توصیفی

در این پژوهش مقدار شاخص‌های توصیفی متغیرهای تحت بررسی به شکل جدول (۱) به دست آمده است:

جدول (۱): آمار توصیفی مربوط به متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش

متغیر	میانگین	میانه	انحراف معیار	کوچک‌ترین	بزرگ‌ترین
اهرم مالی	۰/۵۶	۰/۵۶	۰/۲۱	۰/۰۰۸	۱/۰۱
اندازه شرکت	۱۳/۶۲	۱۳/۴۶	۱/۳۲	۱۰/۵۰	۱۸/۵۴
هزینه بدهی	۰/۰۹	۰/۰۸	۰/۰۶	۰	۰/۴
عمر شرکت	۱۴/۸۰	۱۴	۷/۶۶	۱	۴۵
جریان وجه نقد	۰/۱۲	۰/۱۱	۰/۱۴	-۰/۴۳	۰/۹۳
نسبت اموال و تجهیزات	۰/۲۱	۰/۱۸	۰/۱۴	۰/۰۱۱	۰/۷۳
رشد شرکت	۰/۱۸	۰/۱۷	۰/۳۴	-۰/۹۵	۳/۸۰
نسبت جاری	۱/۱۹	۱/۱۳	۰/۵۴	۰/۲۰	۶/۸۵
تعداد کمیته حسابرسی	۳/۳۴	۳/۲۷	۰/۹۸	۳	۵
استقلال کمیته حسابرس	۰/۷۱	۰/۶۰	۰/۳۴	۰	۱

جدول (۱) نشان می‌دهد که متغیرهای تحقیق دارای چه ویژگی‌هایی هستند، ستون اول این جدول متوسط کلیه متغیرهای مورد مطالعه را نشان می‌دهد و ستون دوم میانه متغیرهای جمع آوری شده را به تفکیک نشان می‌دهد. ستون سوم انحراف معیار یا پراکندگی متغیرها را نشان می‌دهد. و ستون چهارم و پنجم تغییرات بزرگترین و کوچکترین اعداد را به عنوان دامنه تغییرات توصیف می‌کند. قبل از بررسی فرضیه‌ها لازم است نرمال بودن متغیرهای مطالعه مورد بررسی قرار گیرد.

نتایج آزمون مدل فرضیه اول

آزمون F لیمر

جدول (۲) نتایج حاصل از تخمین مذکور را نشان می‌دهد.

جدول (۲) نتایج انتخاب مدل (آزمون F لیمر)

نوع آزمون	مدل	آماره آزمون	مقدار آماره آزمون	p-value
F لیمر	مدل (۱) ارتباطات سیاسی	F	۲۱/۳۴	-

منبع: یافته‌های تحقیق

نتایج این آزمون نشان می‌دهد که مقدار سطح معناداری مدل‌ها زیر ۵ درصد است. بنابراین فرض H_0 (مدل تلفیقی) تایید نمی‌شود.

۲-۴-۴ آزمون هاسمن

جدول (۳) نتایج حاصل از تخمین مذکور را نشان می‌دهد.

جدول (۳) آزمون هاسمن

فرضیه	خلاصه آزمون	آماره کای اسکوئر	معناداری	نتیجه آزمون
H_0 رد	دوره ثابت	۶۹/۶۱	۰/۰۰۰	مدل آثار ثابت

منبع: یافته‌های تحقیق

این موضوع به معنی وجود ارتباط بین خطای رگرسیون تخمین زده شده و متغیرهای مستقل است. با توجه به نتایج به دست آمده از روش پنل دیتا برای آزمون فرضیه‌ها استفاده می‌گردد.

آزمون ناهمسانی واریانس‌ها

جدول (۳) : آزمون ناهمسانی واریانس

فرضیه‌ها	آزمون ناهمسانی واریانس‌ها		فرضیه‌ها
H_0	سطح معناداری	سطح آماره	H_0
ندارد	۰/۱۳	۴/۷۲	تایید

منبع: یافته‌های پژوهش

بررسی نتایج آزمون ناهمسانی واریانس حاکی از سطح معنی داری بیشتر از ۵٪ بوده است. لذا فرض صفر رد نمی‌شود، این بدان معناست متغیرهای پژوهش دارای همسانی واریانس می‌باشند.

خودهمبستگی

یکی از روش‌های بررسی خود همبستگی استفاده از آزمون دوربین واتسون می‌باشد که اگر مقدار آن عددی بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد نشان‌دهنده عدم خود همبستگی می‌باشد و با توجه به اینکه مقدار این آماره ۱/۶۹ می‌باشد نتیجه نشان داد خود همبستگی وجود ندارد.

همخطی

آزمون هم خطی (VIF) متغیرهای پژوهش به شرح جدول زیر می‌باشد:

جدول (۷) : آزمون هم خطی

متغیر	مدل
هزینه بدهی	----
اهرم مالی	۲/۱۵
اندازه شرکت	۱/۱۲
ارتباطات سیاسی	۲/۶۵

۱/۱۰	زیان
۱/۱۸	عمر شرکت
۱/۷۴	جریان وجه نقد
۱/۰۲	نسبت اموال و تجهیزات
۱/۰۱	رشد شرکت
۱/۱۱	نسبت جاری
۱/۳۹	تعداد کمیته حسابرسی
۱/۳۹	استقلال کمیته حسابرس
۱/۰۹	دوگانگی وظیفه مدیر عامل
۱/۰۷	گزارش سهام

تمامی مقادیر همخطی کوچکتر از ۱۰ می‌باشند که نشان دهنده‌ی عدم وجود هم‌خطی بین متغیرهای مستقل است.

برآورد مدل داده‌های تابلویی

در این بخش ابتدا الگوی تصریح شده برای بررسی اثر متغیرهای توضیحی بر ارتباطات سیاسی با روش ثابت تخمین زده شده و نتایج مربوطه در جدول (۸) گزارش شده است.

جدول (۸) نتایج حاصل از برآورد الگو بر اساس داده‌های تلفیقی

متغیر	ضریب	آماره t	سطح معنی داری
اهرم مالی	۰/۰۴	۰/۵۸	۰/۵۵
اندازه شرکت	-۰/۸۶	-۴/۳۱	۰/۰۰۰
زیان	-۰/۷۱	-۱/۸۲	۰/۰۶
عمر شرکت	-۰/۰۱	-۰/۲۵	۰/۷۹
ارتباطات سیاسی	-۰/۲۲	-۳/۵۹	۰/۰۰۰۶
جریان وجه نقد	-۰/۲۹	-۲/۱۰	۰/۰۴
نسبت اموال و تجهیزات	۰/۱۴	۰/۸۳	۰/۴۰
رشد شرکت	-۰/۵۲	-۲/۷۱	۰/۰۰۶
دوگانگی وظیفه مدیر عامل	-۰/۳۷	-۰/۷۵	۰/۴۷
نسبت جاری	-۰/۰۶	-۰/۳۵	۰/۷۲
گزارش سهام	-۰/۲۵	-۰/۸۰	۰/۴۲
تعداد کمیته حسابرسی	-۰/۳۵	-۱/۹۶	۰/۰۵
استقلال کمیته حسابرس	-۰/۶۹	-۰/۳۹	۰/۶۹
عرض از مبدا	-۱/۱۱	-۱۰/۹۲	۰/۰۰۰
ضریب تعیین	۰/۵۵		۱/۶۹
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۵۳	آماره دوربین واتسون	

بر اساس نتایج جدول (۸) با توجه به آماره دوربین واتسون در برآورد مدل اولیه مشخص شد که مدل فوق دارای خود همبستگی نمی باشد.

R2 به دست آمده نیز نشان می دهد که متغیرهای مستقل مدل قادر هستند ۵۵٪ رابطه با متغیر وابسته را توضیح دهند. بنابراین رابطه بالایی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته وجود دارد که میتوان از آن در جهت پیش بینی استفاده نمود.

بر اساس نتایج جدول (۸) متغیر ارتباطات سیاسی رابطه منفی با متغیر هزینه بدهی دارد و آماره t برابر با ۳/۵۹ بیانگر معنی داری اثر این متغیر است. به این معنی که با افزایش ارتباطات سیاسی، به هزینه بدهی کاهش می یابد. بر اساس ضریب برآورد افزایش یک واحد در ارتباطات سیاسی منجر به کاهش ۰/۲۲ واحد در هزینه بدهی می شود.

همچنین بر اساس نتایج جدول (۸) متغیر اندازه شرکت رابطه منفی با متغیر هزینه بدهی دارد و آماره t برابر با ۴/۳۱ بیانگر معنی داری اثر این متغیر است. به این معنی که با افزایش اندازه شرکت، به هزینه بدهی کاهش می یابد. بر اساس ضریب برآورد افزایش یک واحد در اندازه شرکت منجر به کاهش ۰/۸۱ واحد در هزینه بدهی می شود.

متغیر جریان وجه نقد رابطه منفی با متغیر هزینه بدهی دارد و آماره t برابر با ۲/۱۰ بیانگر معنی داری اثر این متغیر است. به این معنی که با افزایش جریان وجه نقد، به هزینه بدهی کاهش می یابد. بر اساس ضریب برآورد افزایش یک واحد در جریان وجه نقد منجر به کاهش ۰/۲۹ واحد در هزینه بدهی می شود.

متغیر رشد شرکت رابطه منفی با متغیر هزینه بدهی دارد و آماره t برابر با ۲/۷۱ بیانگر معنی داری اثر این متغیر است. به این معنی که با افزایش رشد شرکت، به هزینه بدهی کاهش می یابد. بر اساس ضریب برآورد افزایش یک واحد در رشد شرکت منجر به کاهش ۰/۵۲ واحد در هزینه بدهی می شود.

متغیر تعداد کمیته حسابرسی رابطه منفی با متغیر هزینه بدهی دارد و آماره t برابر با ۱/۹۶ بیانگر معنی داری اثر این متغیر است. به این معنی که با افزایش تعداد کمیته حسابرسی، به هزینه بدهی کاهش می یابد. بر اساس ضریب برآورد افزایش یک واحد در تعداد کمیته حسابرسی منجر به کاهش ۰/۳۵ واحد در هزینه بدهی می شود.

نتایج آزمون مدل فرضیه دوم و سوم

آزمون F لیمر

جهت انجام آزمون F لیمر فرض صفر و فرض مقابل را به صورت زیر نوشته می شود.

جدول (۹) نتایج انتخاب مدل (آزمون F لیمر)

نوع آزمون	مدل	آماره آزمون	مقدار آماره آزمون	p-value
F لیمر	مدل (۱) تعامل ارتباطات سیاسی	F	۲۳/۶۵	-

منبع: یافته های تحقیق

نتایج این آزمون نشان می دهد که مقدار سطح معناداری مدل ها زیر ۵ درصد است. بنابراین فرض H0 (مدل تلفیقی) تایید نمی شود.

آزمون هاسمن

جهت انجام آزمون F لیمر فرض صفر و فرض مقابل را به صورت زیر نوشته می شود.

جدول (۱۰) آزمون هاسمن

فرضیه	خلاصه آزمون	آماره کای اسکوتر	معناداری	نتیجه آزمون
H0 رد	دوره ثابت	۴۹/۸۴	۰/۰۰۰	مدل آثار ثابت

منبع: یافته های تحقیق

همانطور که از نتایج نگاره مشهود است، مقدار معناداری برای فرضیه تحقیق کمتر از ۵ درصد است. بنابراین، فرضیه صفر مدل آثار تصادفی (Random) رد می‌شود. این موضوع به معنی وجود ارتباط بین خطای رگرسیون تخمین زده شده و متغیرهای مستقل است. با توجه به نتایج به دست آمده از روش پنل دیتا برای آزمون فرضیه‌ها استفاده می‌گردد.

آزمون ناهمسانی واریانس‌ها

جدول (۱۱): آزمون ناهمسانی واریانس

فرضیه‌ها	آزمون ناهمسانی واریانس‌ها		
H0	سطح اماره	سطح معناداری	ناهمسانی
ندارد	۱/۲۲	۰/۰۹	ندارد

منبع: یافته‌های پژوهش

بررسی نتایج آزمون ناهمسانی واریانس حاکی از سطح معنی داری بیشتر از ۵٪ بوده است. لذا فرض صفر رد نمی‌شود، این بدان معناست متغیرهای پژوهش دارای همسانی واریانس می‌باشند.

خودهمبستگی

یکی از روش‌های بررسی خود همبستگی استفاده از آزمون دوربین واتسون می‌باشد که اگر مقدار آن عددی بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد نشان‌دهنده عدم خود همبستگی می‌باشد و با توجه به اینکه مقدار این آماره ۱/۵۸ می‌باشد نتیجه نشان داد خود همبستگی وجود ندارد.

همخطی

آزمون هم خطی (VIF) متغیرهای پژوهش به شرح جدول زیر می‌باشد:

جدول (۱۲): آزمون هم خطی

متغیر	مدل
هزینه بدهی	----
اهرم مالی	۲/۱۳
اندازه شرکت	۱/۱۷
ارتباطات سیاسی	۲/۷۵
زیان	۱/۱۸
عمر شرکت	۱/۲۲
جریان وجه نقد	۱/۳۹
نسبت اموال و تجهیزات	۱/۱۴
رشد شرکت	۱/۰۸
نسبت جاری	۲/۳۴
تعداد کمیته حسابرسی	۱/۲۰

۱/۱۸	استقلال کمیته حسابرس
۱/۵۸	دوگانگی وظیفه مدیر عامل
۱/۰۴	گزارش سهام
۱/۱۶	تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل
۱/۸۷	تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر استقلال کمیته حسابرس

تمامی مقادیر همخطی کوچکتر از ۱۰ می‌باشند که نشان دهنده‌ی عدم وجود هم‌خطی بین متغیرهای مستقل است.

برآورد مدل داده‌های تابلویی

در این بخش ابتدا الگوی تصریح شده برای بررسی اثر متغیرهای توضیحی بر ارتباطات سیاسی با روش ثابت تخمین زده شده و نتایج مربوطه در جدول (۱۳) گزارش شده است.

جدول (۱۳) نتایج حاصل از برآورد الگو بر اساس داده‌های تلفیقی

متغیر	ضریب	آماره t	سطح معنی داری
اهرم مالی	۰/۰۵	۰/۶۸	۰/۵۰
اندازه شرکت	-۰/۸۱	-۴/۶۵	۰/۰۰۰
زیان	-۰/۷۰	-۱/۷۹	۰/۰۷
عمر شرکت	-۰/۱۰	-۰/۲۷	۰/۷۸
ارتباطات سیاسی	۰/۰۱	۰/۳۳	۰/۷۳
جریان وجه نقد	-۰/۲۶	-۲/۰۹	۰/۰۴
نسبت اموال و تجهیزات	۰/۱۴	۰/۸۳	۰/۴۰
رشد شرکت	-۰/۱۰	-۲/۷۱	۰/۰۰۶
دوگانگی وظیفه مدیر عامل	۰/۶۳	۰/۱۲	۰/۸۹
نسبت جاری	-۰/۰۷	-۰/۳۷	۰/۷۰
گزارش سهام	-۰/۶۸	-۰/۷۷	۰/۴۳
تعداد کمیته حسابرسی	-۰/۳۲	-۱/۹۴	۰/۰۵
استقلال کمیته حسابرس	-۰/۱۳	-۰/۶۱	۰/۵۳
تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل	-۰/۱۹	-۳/۲۹	۰/۰۰۰۸
تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر استقلال کمیته حسابرس	۰/۱۵	۰/۵۲	۰/۵۰
عرض از مبدا	-۱/۱۲	-۱۰/۵۴	۰/۰۰۰
ضریب تعیین	۰/۵۶	آماره	دوربین
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۵۵	واتسون	۱/۵۸

بر اساس نتایج جدول (۱۳) با توجه به آماره دوربین و واتسون در برآورد مدل اولیه مشخص شد که مدل فوق دارای خود همبستگی نمی‌باشد.

R2 به دست آمده نیز نشان می دهد که متغیرهای مستقل مدل قادر هستند ۵۶٪ رابطه با متغیر وابسته را توضیح دهند. بنابراین رابطه بالایی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته وجود دارد که میتوان از آن در جهت پیش بینی استفاده نمود. بر اساس نتایج جدول (۱۳) متغیر تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل رابطه منفی با متغیر هزینه بدهی دارد و آماره t برابر با ۳/۲۹ بیانگر معنی داری اثر این متغیر است. به این معنی که با افزایش تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل، به هزینه بدهی کاهش می یابد. بر اساس ضریب برآورد افزایش یک واحد در تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل منجر به کاهش ۰/۱۹ واحد در هزینه بدهی می شود. همچنین بر اساس نتایج جدول (۱۳) متغیر اندازه شرکت رابطه منفی با متغیر هزینه بدهی دارد و آماره t برابر با ۴/۶۵ بیانگر معنی داری اثر این متغیر است. به این معنی که با افزایش اندازه شرکت، به هزینه بدهی کاهش می یابد. بر اساس ضریب برآورد افزایش یک واحد در اندازه شرکت منجر به کاهش ۰/۸۱ واحد در هزینه بدهی می شود. متغیر جریان وجه نقد رابطه منفی با متغیر هزینه بدهی دارد و آماره t برابر با ۲/۰۹ بیانگر معنی داری اثر این متغیر است. به این معنی که با افزایش جریان وجه نقد، به هزینه بدهی کاهش می یابد. بر اساس ضریب برآورد افزایش یک واحد در جریان وجه نقد منجر به کاهش ۰/۲۶ واحد در هزینه بدهی می شود. متغیر رشد شرکت رابطه منفی با متغیر هزینه بدهی دارد و آماره t برابر با ۲/۷۱ بیانگر معنی داری اثر این متغیر است. به این معنی که با افزایش رشد شرکت، به هزینه بدهی کاهش می یابد. بر اساس ضریب برآورد افزایش یک واحد در رشد شرکت منجر به کاهش ۰/۱۰ واحد در هزینه بدهی می شود. متغیر تعداد کمیته حسابرسی رابطه منفی با متغیر هزینه بدهی دارد و آماره t برابر با ۱/۹۴ بیانگر معنی داری اثر این متغیر است. به این معنی که با افزایش تعداد کمیته حسابرسی، به هزینه بدهی کاهش می یابد. بر اساس ضریب برآورد افزایش یک واحد در تعداد کمیته حسابرسی منجر به کاهش ۰/۳۲ واحد در هزینه بدهی می شود.

بحث و نتیجه گیری

در خصوص فرضیه تحقیق با عنوان «ارتباطات سیاسی بر هزینه بدهی تاثیر دارد» این فرضیه تایید شده است. نتایج بدست آمده از محاسبه آزمون داده های ترکیبی مطابق جدول (۸) مشاهده می شود که بین ارتباطات سیاسی و هزینه بدهی ارتباط معکوس و معناداری وجود دارد. می توان گفت فرض در سطح معنی ۵ درصد برای متغیر رد یا به عبارت دیگر فرض در سطح اطمینان ۹۵ درصد پذیرفته می شود.

بر اساس نتایج جدول (۸) متغیر ارتباطات سیاسی رابطه منفی با متغیر هزینه بدهی دارد و آماره t برابر با ۳/۵۹ بیانگر معنی داری اثر این متغیر است. به این معنی که با افزایش ارتباطات سیاسی، به هزینه بدهی کاهش می یابد. بر اساس ضریب برآورد افزایش یک واحد در ارتباطات سیاسی منجر به کاهش ۰/۲۲ واحد در هزینه بدهی می شود. بنابراین نتایج این فرضیه با مطالعه تحقیقات تی (۲۰۱۷) همخوانی دارد.

ارتباطات سیاسی میتواند به کاهش مشکلات ناشی از محدودیت های مالی کمک کند و سرمایه لازم را برای فعالیت های سرمایه گذاری شرکت فراهم کند. ارتباط سیاسی، عملکرد شرکت را از طریق کانال های مختلفی همچون تسهیل دسترسی به وام های بانکی و مواد اولیه راحت کرده و هزینه بدهی را کاهش می دهد بنابراین افزایش ارتباطات سیاسی باعث کاهش هزینه بدهی می شود.

-در خصوص فرضیه تحقیق با عنوان «تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل بر هزینه بدهی تاثیر دارد» این فرضیه تایید شده است. نتایج بدست آمده از محاسبه آزمون داده های ترکیبی مطابق جدول (۸) مشاهده می شود که بین تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل با هزینه بدهی ارتباط معکوس و معناداری وجود دارد. می توان گفت فرض در سطح معنی ۵ درصد برای متغیر رد یا به عبارت دیگر فرض در سطح اطمینان ۹۵ درصد پذیرفته می شود.

بر اساس نتایج جدول (۱۳) متغیر تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل رابطه منفی با متغیر هزینه بدهی دارد و آماره t برابر با $۳/۲۹$ بیانگر معنی‌داری اثر این متغیر است. به این معنی که با افزایش تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل، به هزینه بدهی کاهش می‌یابد. بر اساس ضریب برآورد افزایش یک واحد در تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل منجر به کاهش $۰/۱۹$ واحد در هزینه بدهی می‌شود بنابراین نتایج این فرضیه با مطالعه تحقیقات تی (۲۰۱۷) همخوانی دارد.

شرکت‌هایی که ارتباطات سیاسی بالا و همراه با رسیدگی دقیق از طرف مدیرعامل باشند با امتیازات مختلفی از جمله بستن قراردادهای سودآور، کاهش تعرفه‌ها، تخفیف‌های مالیاتی، دسترسی آسان به اعتبارات هستند. بنابراین با افزایش تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر دوگانگی وظیفه مدیر، هزینه بدهی کاهش می‌یابد.

در خصوص فرضیه تحقیق با عنوان «تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر استقلال کمیته حسابرس عامل بر هزینه بدهی تاثیر دارد» این فرضیه تایید شده است. نتایج بدست آمده از محاسبه آزمون داده‌های ترکیبی مطابق جدول (۱۳) مشاهده می‌شود که بین تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر استقلال کمیته حسابرس عامل با هزینه بدهی ارتباط معناداری وجود ندارد. می‌توان گفت فرض در سطح معنی ۵ درصد برای متغیر رد یا به عبارت دیگر فرض در سطح اطمینان ۹۵ درصد پذیرفته می‌شود.

بر اساس نتایج جدول (۱۳) متغیر تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل رابطه منفی با متغیر هزینه بدهی دارد ولی آماره t برابر با $۰/۵۲$ بیانگر عدم معنی‌داری اثر این متغیر است بنابراین فرضیه پژوهش رد می‌شود. بنابراین در راستای نتایج تحقیق پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

الف- مدیران با توجه به نتایج حاصل از این تحقیق که ارتباطات سیاسی بر هزینه بدهی تاثیر دارد شرکت‌هایی که دارای روابط سیاسی توصیه می‌شود به فرآیند گزارشگری مالی این گونه شرکت‌ها توجه بیشتری نماید و الزاماتی را جهت افشای اطلاعات مرتبط با روابط سیاسی وضع نماید

ب- مدیران با توجه به نتایج حاصل از این تحقیق که تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل بر هزینه بدهی تاثیر دارد توصیه میشود، برای کاهش هزینه بدهی شرکت‌هایی که دارای ارتباطات سیاسی هستند نظارت بیشتری داشته باشند

نمونه‌هایی از زمینه تحقیق در رابطه با ارتباطات سیاسی و هزینه بدهی پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

۱- پیشنهاد می‌شود محققان به بررسی رابطه میان نقدشوندگی سهام و هزینه بدهی در شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی بپردازند. ۲- پیشنهاد می‌شود محققان به بررسی رابطه میان هزینه بدهی و پاداش مدیریت در شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی بررسی و آزمون گردد.

۳- پیشنهاد می‌شود محققان به بررسی رابطه میان هزینه بدهی و حق الزحمه حسابرس در شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی بررسی و آزمون گردد

هر تحقیقی به واسطه امکان دخالت عواطف، احساسات و نگرش‌ها و همچنین سایر عوامل محیطی در کار پژوهش با یک سری محدودیت‌ها و مشکلات مواجه است. در این پژوهش نیز محدودیت‌هایی وجود داشته که از جمله می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- قلمرو زمانی پژوهش حاضر، بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۳۹۶ بوده است. بنابراین در تعمیم نتایج به دوره‌های دیگر باید احتیاط عمل کرد. ۲- به لحاظ محدود بودن جامعه آماری به شرکت‌های تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، در تسری نتایج به سایر شرکت‌ها باید با احتیاط عمل نمود.

۳- داده‌های استخراج شده از صورت‌های مالی شرکت‌ها از بابت تورم تعدیل نگردیده است. در صورت تعدیل اطلاعات مذکور ممکن است نتایج متفاوت از نتایج فعلی حاصل شود.

بنابراین در راستای نتایج تحقیق پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

الف- مدیران با توجه به نتایج حاصل از این تحقیق که ارتباطات سیاسی بر هزینه بدهی تاثیر دارد

شرکت‌هایی که دارای روابط سیاسی توصیه می‌شود به فرآیند گزارشگری مالی این گونه شرکت‌ها توجه بیشتری نماید و الزاماتی را جهت افشای اطلاعات مرتبط با روابط سیاسی وضع نماید

ب- مدیران با توجه به نتایج حاصل از این تحقیق که تعامل ارتباطات سیاسی و متغیر دوگانگی وظیفه مدیر عامل بر هزینه بدهی تاثیر دارد توصیه میشود، برای کاهش هزینه بدهی شرکت‌هایی که دارای ارتباطات سیاسی هستند نظارت بیشتری داشته باشند

نمونه‌هایی از زمینه تحقیق در رابطه با ارتباطات سیاسی و هزینه بدهی پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

۱- پیشنهاد می‌شود محققان به بررسی رابطه میان نقدشوندگی سهام و هزینه بدهی در شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی بپردازند. ۲- پیشنهاد می‌شود محققان به بررسی رابطه میان هزینه بدهی و پاداش مدیریت در شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی بررسی و آزمون گردد.

۳- پیشنهاد می‌شود محققان به بررسی رابطه میان هزینه بدهی و حق الزحمه حسابرسی در شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی بررسی و آزمون گردد.

منابع

- احمدی منصورآبادی، مسعود. ۱۳۸۶. بررسی روشهای تأمین مالی بر ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران (پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته مدیریت دولتی) دانشگاه آزاد اسلامی - واحد علوم تحقیقات
- ابراهیمی کردلر علی و شهریاری علیرضا (۱۳۸۸)، بررسی رابطه هزینه سیاسی و محافظه کاری (فرضیه سیاسی) در بورس اوراق بهادار تهران، مجله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۱۶
- احمدپور، احمد، کاشانی پور، محمد و شجاعی، محمدرضا، ۱۳۸۹. بررسی تاثیر حاکمیت شرکتی و کیفیت حسابرسی بر هزینه تأمین مالی از طریق بدهی (استقراض)، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۶۲، صفحات ۳۲-۱
- اعتمادی، حسین؛ احمدی گورجی، جلیل (۱۳۹۶) بررسی اثر ارتباط سیاسی بر سرمایه‌گذاری و کاهش محدودیتهای تأمین مالی در بورس اوراق بهادار تهران. تحقیقات حسابداری و حسابرسی، ۹ (۲): ۴-۲۳
- امیری، هادی و محمدی خورزوقی، هاجر. ۱۳۹۱. تحلیل ارتباط بین تأمین مالی از طریق بدهی و کیفیت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران" فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی، شماره ۱۶، صفحات ۸۱-۶
- بادآور نهنندی، یونس؛ تقیزاده خانقاه، وحید (۱۳۹۷) تأثیر ارتباطات سیاسی بر سرمایه‌گذاری بیشتر از حد و عملکرد شرکت. فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۵ (۲)، ۱۸۱-۱۹۸
- بادآوری نهنندی، یونس و تفی زاده خانقاه، وحید (۱۳۹۷) تاثیر ارتباطات سیاسی بر سرمایه گذاری بیشتر از حد و عملکرد شرکت. فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی. دوره ۲۵ شماره ۲صص ۱۸۲.
- بنی مهد، بهمن- هاشم، نیکو مرام، (۱۳۸۷) تئوری حسابداری انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات
- پور حیدری، امید و همتی، داوود (۱۳۸۳)، بررسی قراردادهای بدهی، هزینه‌های سیاسی، طرح پاداش و مالکیت بر مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بررسی‌های حسابداری و حسابرسی سال یازدهم تابستان-ش ۳
- پورحیدری، امید و غفارلو، عباس، ۱۳۹۱ اثر محافظه کاری مشروط و غیرمشروط حسابداری بر هزینه حقوق مالکانه، فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال ۱۰، شماره ۳۵، صص ۶۷، تهران چهارم-زمستان ۸.
- رستمی نیا، رضا سرگرمیان، سعیده و تامرادی، علی. ۱۳۹۶. بررسی تاثیر ارتباطات سیاسی بر رابطه بین انتخاب حسابرس و شفافیت اطلاعات حسابداری در بورس اوراق بهادار تهران نشریه پژوهش در حسابداری و علوم اقتصادی، سال دوم، شماره ۲ (پیاپی ۳)
- رضایی، فرزین و ویسی حصار، ثریا ۱۳۹۲ اثر روابط سیاسی با دولت بر رابطه بین تمرکز مالکیت با کیفیت گزارشگری مالی و هزینه سهام عادی. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۱ دوره ۲۶

سادات فر حجت. ۱۳۹۳. بررسی رابطه بین هزینه‌های سیاسی و محافظه کاری در بورس اوراق بهادار تهران، دومین همایش ملی رویکردی بر حسابداری، مدیریت و اقتصاد

سجادی، سید حسین و جلیلی امیر (۱۳۹۱) حسابداری زیست محیطی مجله حسابداری شماره ۱۸ شاپیرو، آلن (۱۳۷۳) استراتژی تأمین مالی بلندمدت شرکتها. ترجمه علی جهانخانی، فصلنامه علمی پژوهشی تحقیقات مالی، ۱ (۲) ۳۶-۵.

شهبازی، مجید و مشایخی، بیتا، (۱۳۹۳) ، بررسی رابطه بین نسبت بدهی، اندازه و هزینه سرمایه شرکت با محافظه کاری مشروط و غیرمشروط، مجله دانش حسابداری، سال ۵، شماره ۱۶، صص ۵۴

قیصریان، جمال. ۱۳۹۰. تحلیل ساختار سرمایه بانک ملی ایران و ارزیابی الگویی برای آن (پایانامه کارشناسی ارشد، رشته مدیریت بازرگانی) ، دانشگاه آزاد اسلامی - واحد سنجند

مهربانیپور، محمدرضا؛ جندقی قمی، محمد؛ محمدی، منصور (۱۳۹۶) بررسی اثر روابط سیاسی شرکتها بر به‌کارگیری معاملات غیرعادی با اشخاص وابسته. حسابداری ارزشی و رفتاری، ۲ (۳) صص ۱۴۷

یعقوب نژاد، احمد، جوادی، نعمت ا (۱۳۸۸) رابطه بین اندازه شرکتها و هزینه‌های سیاسی، مجله مطالعات مالی.

Abdul Wahab, EA Akmalia Mohamad Ariff, Marziana Madah Marzuki, Zuraidah - Mohd Sanusi, "Political connections, corporate governance, and tax aggressiveness in Malaysia", *Asian Review of Accounting*, <https://doi.org/10.1108/ARA-05-2016-0053>

Abeysekera, I. (2003) Political Economy of Accounting in Intellectual Capital Reporting, University of Wollongong, Research Online .

Aning Sejati, Y (2009). Political Connection and earning quality : evidence from Malaysia. Phd dissertation, Oklahoma state university

Arnold, P (1990) " the state and political theory in corporate social disclosure research: a response to Guthrie and parke, advances in public interest accounting "vol 3

Black B, and Coffee J. Hail Britannia: institutional investor behavior under limited regulation, *Michigan Law Review* 1994; 92: 1997-2087

Bliss M. A. and Gul F. A. (2012) Political Connection and Leverage: Some Malaysian Evidence, 36 (8) : 2344–2350 .

Boubakri, N. , Cossert, J. C. and Saffar, W. (2012). Political connections and the cost of equity capital, *Journal of Corporate Finance*, 18 (3) , 541-559 .

Boubakri, N. , Omrane, G. D. M. , and Walid, S. (2012). Political Connections and the Cost of Equity Capital, *Journal of Corporate Finance*, 18 (2) : 541-559

Chan, A. , Hsu, A. , (2013) , “Corporate Pyramids, Conservatism and Cost of Debt: Evidence From Taiwan”, *The International Journal of Accounting*, 48, 390–413

Correia, M. M. (2012) Political Connections, SEC Enforcement and Accounting Quality, Rock Center for Corporate Governance at Stanford University, Working Paper .

Grace, M. F. , and Leverty, J. T. (2010) Political Cost Incentives for Managing the Property-Liability Insurer Loss Reserve. *Journal of Accounting Research*, 48: 21–49

Gu ,V Hasan ,I Zhu ,Y. 2018. Political Influence and Financial Flexibility: Evidence from China, *Journal of Banking and Finance* (2018) , doi: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfn.2018.12.002> .

Hovakimian, A. and Li, G. (2011). In search of conclusive evidence: How to test for adjustment to target capital structure. *Journal of Corporate Finance*, 17, 33–44

Jensen Michael C (1986) “Agency costs of free cash flow, corporate finance and takeovers”. *American Economic Review*, Vol. 76: PP. 323-339

Jensen, M. W. Meckling (1976) , “Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure”. *Journal of Financial Economics*, Vol. 3: PP. 305-360

- Kraus A, R. Litzenberger (1973) , “A State-Preference Model of Optimal Financial Leverage”. *Journal of Finance*, PP. 911-926
- Lee, W. , Wang, L. (2017). Do political connections affect stock price crash risk? Firm-level evidence from China. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 48 (3) , 643-676 .
- Leuz, C. and Oberholzer-Gee, F. (2006) Political Relationships, Global Financing and Corporate Transparency: Evidence from Indonesia. *Journal of Financial Economics*, 81 (2) : 411-439
- Ling, L. , Zhou, X. , Ling, Q. , Song, P. , & Zeng, H. (2016). Political connections, overinvestments and firm performance: Evidence from Chinese listed real estate firms. *Finance Research Letters*, 18 (August) , 328-333 .
- Maaloul, A. , Chakroun, R. , Yahyaoui, S. (2018). The effect of political connections on companies' performance and value: Evidence from Tunisian companies after the revolution. *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 8 (2) , 185-204 .
- Myers, S. (1986). The capital structure puzzle. *Journal of Finance*, 39 (25) : 575-592
- Myers, S. and Majluf, N. (1984). Corporate financing and investment decisions when firms have information that investors do not have. *Journal Finance Economic*, 13, 187–221 .
- Nelly Sari, R. and Anugerah, R. (2011) The Effect of Corporate Transparency on Firm Performance: Empirical Evidence from Indonesian Listed Companies, *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 7 (8) : 773-783
- Niessen S. R. (2012) Political Connectedness and Firm Performance: Evidence from Germany, CFR-Working Paper
- Padilla, Alexandre (2002). The Property Economics of Agency Problems Proceedings of the Austrian Scholars Conference 8, Auburn, Alabama. March 15-16 [http://www. mises. org/journals/scholar/Padilla3. pdf](http://www.mises.org/journals/scholar/Padilla3.pdf)
- Saeed, A. , Belghitr, Y. , Clark, E. (2016). Do political connections affect firm performance? evidence from a developing country. *Journal Emerging Markets Finance and Trade*, 52 (8) , 1879-1891 .
- Scott J. H (1976) “A theory of optimal capital structure”, *Bell Journal of Economics*, Vol. 7: PP. 33-54
- Solomons , D (1978) " The politicization of accounting " *journal of accounting* November
- Song, Y. , Lina, W. , and Zi, Y. (2011). Impacts of Political Connections on Earnings Quality of Chinese Private Listed Companies, *Journal of Advances in Education and Management Communications in Computer and Information Science*, 211: 85-92
- Tee, C. M. ,2017. Political connections and the cost of debt: Re-examining the evidence from Malaysia. *J. Multinatl. Financial Manage.* (2017) , <https://doi.org/10.1016/j.mulfin.2018.05.003>
- Tsui-Jung Lin, Hai-Yen Chang, Hui-Fun Yu, Ching-Pao Kao , (2018) The impact of political connections and business groups on cash holdings: Evidence from Chinese listed firms. *Glofin* (2018) , doi:10.1016/j.gfj.2018.10.001 .
- Wang, Z. , Chen, M. H. , Chin, CH. L. , Zheng, Q. (2017). Managerial ability, political connections, and fraudulent financial reporting in China. *Journal of Accounting and Public Policy*, 36 (2) , 141-162 .
- Watts, Ross and Jerold Zimmerman (1986) " positive accounting theory "NO1.
- Zimmerman, Jerold L. - Ross L. Watts (2008) Positive accounting theory political costs and social disclosure analyse.